

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

PŘÍKLADY PODVODNÝCH JEDNÁNÍ ODHALENÝCH U PROJEKTŮ OPZ

Zpracoval: Odbor kontrol evropských programů MPSV

1. Úvod

V rámci výkonu kontrolní činnosti bylo Řídicím orgánem Operačního programu Zaměstnanost (dále jen „ŘO“ a „OPZ“) odhaleno vícero případů podvodného jednání ze strany příjemců v projektech financovaných z OPZ. Nejčastěji se jednalo o falšování a/nebo zkreslování projektové dokumentace a dále vykazování fiktivních výdajů souvisejících s aktivitami projektu, které příjemce prokazatelně nerealizoval, či realizoval v menší míře, než jaká byla následně z jeho strany deklarována vůči ŘO OPZ při nárokování výdajů projektu.

Cílem tohoto dokumentu je propagace postoje odmítajícího podvodná jednání při čerpání veřejných prostředků.

Připomínáme možnost nahlášení nekalého jednání prostřednictvím formuláře <https://www.esfcr.cz/oznameni-nekaleho-jednani>. Nekalé jednání lze oznámit také osobně či telefonicky pracovníkům ŘO OPZ, prostřednictvím provozovatele poštovních služeb nebo datové schránky. Upozorňováním na nekalé jednání pomáháte budovat etické společenské prostředí založené na dodržování právních předpisů a rovných podmínkách pro všechny. Děkujeme všem, kdo tak činí.

2. Příklady odhalených podvodných jednání

2.1. Falšování dokumentace

ŘO OPZ byly při kontrolách na místě v některých případech předloženy padělané či pozměněné lékařské zprávy, výpisy z rejstříku trestů anebo doklady prokazující vzdělání osob zapojených do podpořeného projektu, a to s cílem vyvolat zdání splnění požadavků daných zákonem nebo pravidly OPZ. Uvedená podvodná jednání příjemců byla identifikována zejména v projektech OPZ zaměřených na poskytování služby péče o dítě v dětské skupině. V těchto případech se přitom jednalo především o padělání povinné dokumentace dokládající splnění požadavků na pečující osoby.

Z důvodu podezření se ŘO OPZ za účelem ověření pravosti předkládané dokumentace v těchto případech obracel přímo na příslušné poskytovatele zdravotních služeb, Rejstřík trestů či vzdělávací instituce, a na základě součinnosti těchto subjektů se v některých případech podařilo podvodnou aktivitu doložit. Následně proto byly zjištěné skutečnosti a zajištěné doklady předány orgánům činným v trestním řízení k dalšímu šetření.

2.2. Vykazování nepravdivých údajů o docházce dětí

U projektů OPZ zaměřených na provoz dětských skupin bylo ze strany ŘO OPZ rovněž odhaleno pozměňování skutečné docházky dětí do podpořeného zařízení péče o děti předškolního věku za účelem umělého navýšení dosaženého počtu tzv. jednotek, od něhož se posléze odvíjí výše finančních prostředků proplacená příjemci. Na základě komunikace ŘO OPZ s rodiči dětí přihlášených do zařízení bylo v některých případech dokonce prokázáno falšování podpisů rodičů, jimiž musí být docházka dítěte do zařízení vždy stvrzena.

2.3. Vykazování nepravdivé dokumentace o realizaci vzdělávání

V projektech zaměřených na realizaci vzdělávání bylo v několika případech identifikováno falšování podpisů účastníků vzdělávacích akcí na prezenčních listinách, které mají dokládat, že vzdělávací aktivita skutečně proběhla. Jednalo se zejména o vzdělávací akce pro zaměstnance příjemce.

K identifikaci podvodné činnosti příjemců vedla zejména komunikace s účastníky vzdělávacích akcí, informace od zaměstnanců o nekonaných školeních, výkon ohlášených i neohlášených kontrol na místě a někdy také vlastní šetření orgánů činných v trestním řízení. Na základě výkonu neohlášených kontrol, jejichž prostřednictvím je ověřována faktická realizace projektových aktivit oznámených ŘO OPZ s předstihem v podobě tzv. plánu aktivit projektu, bylo kontrolou na místě zjištěno, že závazně nahlášené aktivity se v některých případech vůbec nekonaly, anebo je příjemce realizoval, avšak v rozporu s předloženým plánem aktivit projektu, případně se jejich nekonání snažil následně odůvodnit nepravdivou dokumentací. Dále byly identifikovány případy falšování podpisů údajných účastníků vzdělávací aktivity. Díky spolupráci s orgány činnými v trestním řízení byly odhaleny dokonce i případy, kdy byl ze strany příjemců dle dostupných důkazů fiktivně vykázán celý projekt.

3. Důsledky podvodného jednání

Výdaje vzniklé v souvislosti s realizací projektu podpořeného z OPZ, které jsou prokazatelně dotčeny podvodnou činností, ŘO OPZ označí za nezpůsobilé k proplacení z OPZ, přičemž o tyto výdaje se v konečném důsledku sníží celková výše poskytnuté dotace.

Věc je v souladu s § 8 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) předána k dalšímu šetření orgánům činným v trestním řízení, které zahájí trestní řízení. V případě, že je podezření na spáchání trestného činu potvrzeno, je následně zahájeno trestní stíhání.

Mezi nejčastější trestné činy odhalované v souvislosti s realizací projektů OPZ patří dotační podvod podle § 212 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, a poškození finančních zájmů Evropské unie dle § 260 trestního zákoníku. V závislosti na výši škody, která byla podvodným jednáním způsobena, hrozí trest odnětí svobody v délce až 10 let. V případě dotačního podvodu je trestná i příprava. Vedle trestu odnětí svobody lze uložit také zákaz činnosti (např. zákaz čerpat dotace nebo zákaz vykonávat určité povolání související s trestnou činností po dobu stanovenou rozsudkem).

ŘO OPZ se v praxi setkal také se skutkovou podstatou padělání a pozměnění veřejné listiny dle § 348 trestního zákoníku nebo padělání a vystavení nepravdivé lékařské zprávy, posudku a nálezu dle § 350 trestního zákoníku. Také v případě těchto trestných činů hrozí vysoké tresty, včetně zákazu činnosti.

Za spáchání trestného činu nese odpovědnost a tedy i důsledky jak fyzická osoba coby pachatel, tak i právnická osoba (např. obchodní společnost, která je příjemcem dotace) ve smyslu zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Odsouzení může mít za následek zrušení právnické osoby, propadnutí majetku, peněžitý trest, zákaz činnosti, zákaz plnění veřejných zakázek nebo účastí ve veřejné soutěži nebo zákaz přijímání dotací a subvencí.